

Izaja vsak četrtik in velja s pošlino vred ali v Mariboru s pošlino vred na dom za vsoto leto 40 K, pol leta 20 K, za četrt leta 10 K. Leva Jugoslavije 50 K. Naročnina se pošlje na upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, Koroska cesta št. 5. List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje naprej. — Telefon št. 220. —

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Udje „Katal. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. Rol opisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cena inseratom po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so pošlino prosje. — Telefon št. 220. —

41. letnik.

Maribor, dne 13. oktobra 1921.

53. letnik.

Laž ima kratke noge.

S to staro slovensko prispovico je najbolje označen uspeh zborovanja samostojnih v Zalcu dne 2. oktobra. To liko laži so „borci za Staro pravdo“, kakor imenuje „Kmetijski list“ samostojne glavače, zbranim kmetom in kmetom nasuli v ušesa, da jim je bolestno zabrnela ušesna mrenica ter da so nehote odkimavali z glavo. Pred 28. novembrom 1920 so mnogoteri verovali tem lažem, po Vidovem danu 1921 pa jim grede na limance le še najbolj verni in omejeni backi.

Z lažjo se je že predstavil svoj m poslušalcem minister Pucelj, ko je sebe imenoval kmeta ter svoje ministrovanje proslavljal kot „vstajenje kmetškega naroda, ko pride kmet do vlade v državi“. Na svoje oči so namreč kmetje gledali podobo dobroteljnega mesarja, ki mu pljug in lopata nista nikdar povzročila žuljev na roki. Clovek, ki je obiskoval par let srednje šole, pri čemer mu je kmalu zmačkalo ali sape ali pameti, ki je potem mesaril živino in ljubezen po nekaterih povostih ali novelah, ki jih je baje spisal, ki je bil do ustanovitve samostojne stranke podpredsednik demokratske stranke, tak clovek je sicer liberalcec z dežele, nikakor pa ne pristni, pošteni krščanski slovenski kmet. Ravno taka laž je, če se vladanje samostojnih proslavlja kot vstajenje kmetškega naroda. Ni je zlahka večje laži, kakor je ta. Kje je vstal naš kmet? Na gospodarskem polju živi v najhujšem suženjstvu pod vsemočjo brezsrčnega kapitalizma, ki mu je največja opora centralistična ustava in centralistična državna uprava. Na političnem polju je izubil vso samostojnost in neodločbo ter je popolnoma izdan na milost in nemilost samovoljnosti uradništva, ki dobiva svoja povelja in navodila iz Beograda, za kmetove želje pa se zmenil toliko, kakor za lanski sneg. Na šolskem polju ima kmet samo pravico zidati in vzdrževati šole, plačevati učitelje, nima pa ne trohice pravice, da bi govoril pri nameščenju učiteljstva in pri vzgojnem ustroju šol. In to se „kmetijski“ minister Pucelj drzne imenovati vstajenje kmetškega stanu! Laž, kot ni primernejša. Se nikdar ni bil slovenski kmet tako nesamostojen in odvisen, tako brez moči in brez pravic kakor sedaj, ko je s pomočjo beogradskega centralizma politično moč nad njim dobila v svoje grabežljive kremplje izdajalka samostojna stranka.

Pucelj je v Zalcu centralistično ustavo hvalil kot predpogoj uspešnemu delu. Verujemo, da je glasovanje

za centralistično ustavo bilo predpogoj uspešnemu delu za njega, ker brez tega predpogoja ne bi uspešno delovala samostojni poglavarji: ne Pucelj kot minister, ne Urek kot zbornični podpredsednik, ne kmet dr. Vošnjak kot poslanik v Pragi. Brez tega predpogoja ne bi ne Pucelj ne Urek vlekla mastnih plač za svoje „uspešno“ delo. Da pa bi bila centralistična ustava in centralistična uprava predpogoj za uspeh in uspešno delo slovenskega kmeta, ob taki trditvi se morajo mesarju Pucelju celo krave smežati!

Pucelj je slabo zadel, ko je tiste, ki govorijo zoper sedanjo ustavo ter zahtevajo nje revizijo, imenoval goljubače. Taki ljudje so v ogromni večini med slovenskim narodom. Ti ljudje bodo pri prihodnjih volitvah dokazali, da niso goljubači, marveč močje značaja in poštenosti, in zato bodo samostojne kolovodje, te velikanske goljubače obljub, hujškarij in laži, natirali nazaj v liberalne brloge, iz katerih so izšli ti politični sebičnejši in sleparji.

Samostojnejem ne pomaga nič njihovo lažljivo hvalisanje z gospodarskimi uspehi. Kateri so gospodarski uspehi samostojnih za kmetško ljudstvo? Početvorjeni zemljski davek, ogromni dohodninski in vojni davek, početvorjena trošarina na vino v znesku 1 K 40 vin. za liter, trošarina na sladkor v znesku 18 K, druge velike trošarine, uvozna carina na železo povečana za 300%, na 5% povečane pristojbine pri prenosu posestva, pri nakupu posestva itd. Ne bi kmalu prišli na konec, ako bi hoteli nasteti vse te velikanske uspehe samostojnih.

Nič popolne opustitve izvozne carine za živino niso dosegli. Nič ne pomaga samostojnim laž, ki je na žalskem shodu našla pot skozi ministrska usta Puceljeva, češ, da so klerikalci zoper znižanje izvozne carine pri živini. Kmetška zveza in Ljudska stranka je zahtevala ne samo znižanje carine, marveč popolno opustitev carine. Poslanec dr. Hohnjec je 1. avgusta na finančnega in poljedeljskega ministra poslal interpelacijo, v kateri je zahteval neomejen in carine popolnoma prost izvoz vseh vrst živine v živem in zaklanem stanju in prepoved izvoza krmil (sena, slame, otrobov). Ministrski spomin Puceljev mora biti jako slab, da je na to pozabil. Če pa ni pozabil, pa drugače govori, kako naj sodimo o resnicoljubnosti takega človeka?

Na žalskem shodu je med drugimi tudi nastopil po rodbini nemškutarski Drogenik, ki je sebe prišteval med zidarje, ki zidajo našo narodno

državo. Clovek, ki je obiskoval nemško gimnazijo v Celju ter je preziral slovensko nižjo gimnazijo, se sedaj smatra za zidarja naše narodne jugoslovanske države! Ubogi slovenski kmet, kateremu nemškutarski žganjarji zidajo državo! Pri naštevaju svojih in svoje stranke zaslug za slovensko kmetško ljudstvo je Drogenik pozabil omeniti to svojo veliko gospodarsko zaslug za slovenskega kmeta, da je pred dvema letoma na zborovanju v Celju z vso odločnostjo nastopil zoper to, da bi naša država prevzela nekdanja avstrijska vojna posejila, odpadajoča na slovensko zemljo. Drogenik je pozabil na ta svoj gospodarski uspeh, slovenski kmet pa ne bo nikdar pozabil, da mu Drogenik in drugi samostojni glavači hočeje požreči njegov denar, ki ga je na ta ali drug način prisiljen vložil v vojno posejilo nekdanje države.

V Zalcu tudi ni manjkalo velikega resnicoljuba iz Globokega, gospoda Ureka. Besedičil je tako, da so se poslušalci morali, če bi tudi ne hoteli, spomniti na ljudski pregovor, ki se je udomačil na Stajerskem:

„Laže kakor Urek“. Lažjivi ključec iz Globokega pa je imel to nesrečo da je proti njegovi volji iz njegovih besed buknilo nekaj resnice. Tako je n. pr. Urek poslanca opredelil kot človeka, „ki posreduje ljudsko voljo. Če poslanec tega ne stori, je izdajalec svojih volitcev, narod pa je dolžen, da ga izbace“. Urek iz Globokega, s tem si opredelil svojo usodo! Narod te bo že izbacil kot izdajalec, ker nisi posredoval in zastopal ljudske volje, ki zahteva slovensko samoupravo, avtonomije zedinjene Slovenije, marveč s' iz sebičnih ozirov izdal samostojnost, neodločbo in samoupravo slovenskega kmetškega ljudstva. In ko si v Zalcu v svoji veliki nepremišljenosti izustil besede, „da je dolžnika, ki je kriv visokih davkov treba zapoditi“, si vozil tisto vrvi, ki ti bo v Posavju zadrignila politično življenje. Sedanjih visokih davkov je v največji meri sokriva Samostojna kmetijska stranka in njeni poglavarji, ki vedno gledajo samo na lastni dobiček, ne pa na to, da bi pomagali ljudstvu in mu olajšali neznaosna gospodarska bremena. Se eno neumnost je Urek bleknil v Zalcu, za katero mu Samostojna stranka ne bo hvaležna. Govoreč o samostojni kmetijski organizaciji, je rekel: „Ker se nekateri boje vruga, zato se ne organizirajo“. Potemtakem se v samostojni organizaciji in zbirajo taki, ki se vruga ne bojijo, marveč se kot njegovi somišljeniki z njim pajdašijo. Lepo pajdaš-

tvo! Tako je shod v Zalcu samostojno pred našim ljudstvom postavil v pravo luč.

Kam gre denar?

Finančni minister je sam priznal, da Slovenci v redu plačujejo davke, Hrvati tudi, o Srbih se pa to ne da reči, ker ni zemljskih knjig in urejene davčne uprave. Tako torej, mi plačujemo in sicer v popolnem redu, na podlagi knjig, tako da vemo, koliko smo plačali letos, koliko smo dali lani in zato imamo tudi pravico vprašati: „Kam gre ves ta denar?“

Davčni vijak vedno silnejše pritiska, vlada torej molze državljane brez primere, državni dohodki se na ta način povečujejo, povečujejo se pa tudi v veliki večini in z velikim razmahom državni izdatki in tako se mora vprašanje, kam gre denar, pridružiti še zahteva po kontroli teh ogromnih izdatkov.

Državni gospodarji nimajo čistih rok, svoje posle vršijo pri zaprtih vratih, jasnih vprašanj in odgovorov se izogibljajo, radi bi vse pripeljali tako daleč ter se tako osamosvojili, da bi lahko vsakega, ki vprašuje in tirja, na kratko zapodili: „Hajdi, nimaš besede, nimaš pravice, da vprašaš!“

V tem oziru so z nasiljem in pravo balkansko lokavostjo že precej dosegli, ostalo bi pa še več umazanih kupčij na narodno škodo prikritih, da niso v medsebojni tekmi za profit tako strastno zagrizeni. V strankarskem boju, v tekmi in medsebojnem očitanju po raznih listih, se najde marsikaj kar nam sestavlja strašno in gnusno silko spekulativnega in umazanega gospodarstva na visokih vladnih mestih.

Najhujša rak-rana tega gospodarstva je brezvestnost raznih spekulantov na vladi, ki izrabljajo državne prihode v povišanje državnih izdatkov. Ti plačuješ davka in ta krvavo prislužen in s teško muko odstet denar porabi spekulant na vladi za to, da naprti državi novo breme dolgov in izdatkov.

Z državnimi dohodki se ne urejuje država, ne boljše se promet, ne podpira se naša industrija, in naše poljedelstvo, ne oskrbujejo se revni državljani, invalidi in sirote, — večji del se uporablja za dijete in proliste raznih izkoriščevalcev na vladi. Ne spuščajmo se za sedaj v to, kol'ko državnega denarja se porablja za agitacijo vladnih strank, kake ogromne svote so izdali za ustavno kupčijo, o-

Zaklad na otoku.

iz angleškega prevedel Paulus.

(Dalje.)

Silver in tovariši so bili še kakih sto metrov za menoj.

„Jim!“ sem ga čul vpiti.

Seveda ga nisem poslušal. Lomil in skakal sem skozi drevje, se plazil po tleh in hitel naravnost naprej, dokler mi niso odpovedale noge in tudi pljuča.

XIV.

Ves vesel sem bil, da sem tako lepo zvedil Silverja za nos. Zato sem si privoščil nekoliko počitka in užitka ter z zanimanjem pogledal po čudni deželi krog sebe.

Spodaj pod menoj je ležal nizki, močvirni obrežni pas, poln vrb, trstičja in grdih, meni nepoznatih močvirnih drevov. Krog mene se je raztezala odprta, nekoliko više ležeča, peščena, valovita ravnina, dolga kako miljo in obraščena z maloštevilnimi bori in mnogim grčastim drevjem, podobnim v rasti našim hrastom, a bledega listja, kakor ga imajo naše vrbe. Ravnina se je polagoma dvigala v grič, ki je sirmo rasel v dva čudno

oblikovana skalnata vrha, blesteča se v žgočih solčnih žarkih.

Zive duše nisem videl in ne slišal. Otok je bil gotovo neobljuden. — Moji tovariši so bili daleč za menoj in drugih živih bitij ni bilo krog mene, ko neme živali in ptiči —.

Stopil sem naokrog. Tu pa tam so rastle cvetlice, kakršnih še nikdar poprej nisem videl, tu in tam sem naletel celo na kače. Ena je dvignila izpod pečine svojo glavo in strupeno siknila proti meni. Nisem slutil tistokrat, da sem se srečal z nevarno kačo klopotačo —.

Dospel sem do razsežnega, hrastovju podobnega grmičja. Nizko je bilo, kakor naše robidovje. Deblu in vejic so bile čudno grčasto zavite, listje je bilo gosto kot slamnata streha. Grmičje je rasilu nizdoli po eni izmed peščenih valovin in segalo do roba širokega, s trstičjem porastene močvirja, skozi katerega se je eden obel potočičev cecil v pristanišče. Močvirje se je kadilo od vročega solca in ozračje je drhtelo od dvigajočih se sopar.

Kar začujem v frstičju nenavaden sum —.

S plašnim „kvak kvak“ zleti divja raca, za njo druga in tretja in kmalu je visel nad močvirjem cel oblak ptičev, ki so kričavo krožili po zraku.

Koj sem zasodil, da se kateri močan tovarišev plazi ob robu močvirja. In nisem se motil. Oddaljeni človeški glasovi so mi prišli na uho, so prihajali vedno bliže in postajali vedno glasnejši.

To me je preplašilo in urno sem zlezel pod najbližji grm. Tam sem se skrtil in poslušal, tih kakor miš —.

Drug glas mu je odgovoril in nato je iznova začel prvi glas. Spoznal sem v njem Silverja. Nadolgo je nekaj pripovedoval in od časa do časa ga je drugi glas prekinil. Resno, skoraj strastno sta govorila. Toda še nisem razumel nobene besede.

Končno sta umolknila. Morebiti sta sedla. Njuni glasovi se mi niso več bližali in tudi ptiči nad njima so se pomirili in posedli k drevju.

Vest se mi je oglasila, da začemarjam svojo dolžnost. Če sem že bil toliko lahkomišeln, sem si pravil, in sem šel s temi rokovanjaci na suho, bi vsaj nekaj dobrega naj storil in šel poslušat, kaj govorita, in da je kratkomalo moja dolžnost, zlezti kolikor

mogoče blizu do njiju po temle grmičju.

Precej natančno sem si izračunal kraj, kjer sta sedela. Ne samo po njunih glasovih, ampak tudi po obnašanju onih par ptic, ki so jima še rožile nemirno nad glavama.

Po vseh štirih sem lezel, počasi, pa stanovito sem se jima bližal. In ko sem končno dvignil glavo in pogledal skozi odprtno v listju, sem ju videl spodaj v majhni dolinici ob močvirju, krog in krog obdani z drevjem — Silverja in se enega mornarja.

Solnce ju je polno obsevalo. Silver je bil gologlav, njegov klobuk je ležal poleg njega na tleh in njegovo veliko, mehko, blede lice, vse žareče od vročine, je bilo obrnjeno k tovarišu prijazno, skoraj proseče.

„Prijatelj“, mu je pravil, „vse zaradi tega, ker si zlata vreden, zlata si vreden, rečem ti! Če bi te ne imel tako posebno rad, ali misliš, da bi te bil posvaril —? Vse je pri kraju — ne da se več pomagati, ne izpremeniti —. Le da te rešim, ti to pravim. Če bi eden ali drugi tehle divjakov to zvedel — kje bi bil jaz. Tom — povej, kje bi bil —?“

(Dalje prih.)